

Ulriikka Hahti

MYTHOS – KOLMIULOTTEISTA KALLIGRAFIAA

Kuvataiteen koulutusohjelma

2016

MYTHOS – KOLMIULOTTEISTA KALLIGRAFIAA

Haahti, Ulriikka
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Kuvataiteen koulutusohjelma
Joulukuu 2016
Ohjaaja: Kespersaks, Veiko
Sivumäärä: 35

Asiasanat: kalligrafia, varjo, myytti

Tässä opinnäytetyön kirjallisessa raportissa kerrotaan prosessista, jonka tuloksena syntyi Kalligrafia-opintojen päättötyön taiteellinen osio ”Mythos”. Teos oli esillä Kankaanpään taidekoulun päättötyönäyttelyssä 15.5.–4.6.2016.

Päättötyön ideoimisessa ja suunnittelussa on tekijän tullut käytyä läpi paljon sitä materiaalia, jota opintojen aikana on kertynyt mieleen. Matka aloittamisesta valmiiseen työhön on kestänyt noin vuoden verran.

Taiteellisen työn tavoitteena on ollut soveltaa kalligrafia-opintoja omaan taiteelliseen ilmaisuun, jossa kirjaimet ovat visuaalisen ajattelun rakennusmateriaalia. Kun kirjainmuodot abstrahoidaan, ne toimivat itsenäisinä kuvallisina muotoina, mutta tuovat mystisesti myös viestin äänneestä, jonka symbolina ne toimivat.

Taiteellisen osion synnyttäminen on tapahtunut intuitiivisesti. Kirjallisessa osiossa on palattu prosessin alkuun ja lähdetty seuraamaan omien ajatusten kulkua, enemmän tai vähemmän hyppeltyä, ja etsitty siitä punaista lankaa. Motivoivana ajatuksena on ollut käsitys, että taiteellinen kehitys on sidoksissa henkiseen kehitykseen ja että itsetutkiskelevan luovan työn kautta olemassaolon merkitys paljastuu.

MYTHOS – 3-DIMENSIONAL CALLIGRAPHY

Haahti, Ulriikka
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Fine Arts
December 2016
Supervisor: Kespersaks, Veiko
Number of pages: 35

Keywords: calligraphy, shadow, myth

The purpose of this thesis was to describe the artistic process of the final work of the calligraphy studies. It was called "Mythos". The artwork was exhibited at the Kankaanpää School of Arts 15.5.–4.6.2016.

When planning and getting ideas for this work the author had to go through a lot of the material that had been collected and memorized during the time of studying. The journey from the beginning to the finished work has lasted about one year.

The goal of the artistic process was to apply the calligraphy to the artistic expression in which the alphabets are the basis of visual thinking. When the forms of the letters are abstracted they function as independent visual forms but also mystically bring out a message of the sound which they symbolize.

To give birth to the artistic part has happened intuitively. In the literate part of the process there has been a return to the beginning. By following the thoughts of one's own, more or less lost in thought, the author was looking for the red thread. The motivating thought has been the impression that the artistic development is bound to the spiritual development and that the introspective creative work reveals the meaning of existence.

1 JOHDANTO	5
2 LUONNOSTELU	7
2.1 Henkarit	7
2.2 Tuhkaa	10
2.3 Isä	13
2.4 Keskustelua	13
2.5 Bambusälettä	15
2.6 Rytmii	20
3 MYTHOS	21
3.1 Metafysiikkaa	21
3.2 Miksi	23
3.3 Pakoileminen	24
3.4 Liminaalisuuden tila	26
3.5 Kalliomaalausten lukeminen	28
3.6 Rautalangan vääntelyä	29
3.7 Konkreettista	31
LÄHTEET	34
Kirjalliset	34
Suulliset	35

1 JOHDANTO

Tämä päättötyön kirjallinen osio kuvaa kalliografisen teokseni ”Mythos” työprosessin.

Päädyn kalliografiaopintojen pariin sattumalta vuonna 2010. Ikoneja maalatessani koin vaikeaksi ikoniin viimeisenä maalattavien tekstien tekemisen. Kun ikoni on hartaasti ja hitaasti, kerros kerrokselta maalattu, tulee viimeisenä vaihe, jossa ikoniin maalataan siihen kuuluvat tekstit. Niin tarkasti kuin ikonimaalaamista säätelevät säännöt, ei kirjaimien tekemisessä niitä tuntunut olevan, sanojen sisältöä lukuunottamatta. Kirjainmuodoille en saanut mielestäni hyviä ohjeita. Hakeuduin kalliografia-kurssille. Ikonimaalaus jäi. Kalliografia-kurssi venähti kuuden vuoden mittaiseksi etäopiskeluksi Kankaanpään taidekoulussa.

Opinnot ovat sisältäneet kirjainmuotojen analysoimista, kirjoittamisen historiaa, käden liikkeiden hallitsemista, materiaalien tuntemista. Eniten aikaa on käytetty kirjoittamisharjoituksiin. Kynällä, terällä, sulalla, siveltimellä, hakulla.

Kirjoittaminen on käsityötä. Olen kopioinut tekstejä, kirjoittanut huolettomasti valittuja sanoja ja lauseita. Kuin lukutaidoton käsityöläinen, joka ei ymmärrä kirjoittamaansa tekstiä.

Kirjainmuodot ovat aina puhutelleet minua. Ennen kuin osasin lukea koin kirjaimet fyysisinä olentoina, ilmeikkäinä ja persoonallisina. Parhaimmillaan olen päässyt kalliografian parissa tuntemaan jotain samankaltaista.

Kirjain on abstrakti muoto. Muotoon sisältyy myytti, kirjaimen syntymisen kertomus.

What we have is only the principal of what the letter is. (Ingmire 2011)

Kirjain on myös äänteen kuva. Sana on ajatuksen näkyvä hahmo.

Tavoitteeni. Se on yksinkertaisesti saada ilmaistua jotakin. Kokea oma tekeminen merkitykselliseksi.

Olen hakenut ja saanut innoitusta tämän tekstin kirjoittamiseen Kari Aronpuron kollaasi-romaanista Kääntäjän floppi. Se on ”kirja joka on tehty erilaisista nopeuksista. Se on tekijyyttä tapahtumana.” (Aronpuro 2015)

2 LUONNOSTELU

2.1 Henkarit

Kerään henkareita, vaateripustimia. Käyn hakemassa niitä kierrätyskeskuksista ja kirpputoreilta. Erilaisia; muovisia, metallisia, puisia. Ehjiä, rikkinäisiä, punaisia, sinisiä, sametilla päällystettyjä, virkkaamalla päällystettyjä, puhallettavia, nimikoituja, vanhoja, uusia, tavallisia, erikoisia, puvuille tarkoitettuja, housuille, kravateille tarkoitettuja, lasten vaatteille, naisille, miehille.

Henkarin perusmuoto on loiva kaari, keskimäärin 40 cm pitkä. Puisen kaaren lakipisteessä on reikä, jonka läpimitta on noin 4 mm. Reikään on asetettu metallinen koukku.

Henkarin muoto puhuttelee minua.

Puran puisia perushenkareita, otan metallikoukun pois ja hion puun hiukan sileämmäksi. Henkareiden puuosat vaihtelevat paksuudeltaan 12 millimetristä 25:teen. Kaari on loiva, senkin muoto vaihtelee. Kuin hartiat, ryhdikkäät, pyöreämmät tai lyhistyneet.

Maalaan henkarien puuosat valkoisiksi, mattapintaisiksi. Väri sitoo ne toisiinsa. Poraan puukaaren päihin sivusuunnassa reiän. Tämän reiän kautta sidon kaksi puukaarta toisiinsa ensin ruuvin, myöhemmin siipimutterin avulla. Näissä puukaarissa on juuri sopivasti vaihtelua. Jokainen yksittäinen henkari on omanlaisensa, mutta ne ovat kuitenkin saman funktion manifestaatioita. Henkari saa henkevyyttä ja alkaa edustaa jotakin, joka muistuttaa ihmisyyttä. Henkarit muodostavat piirin, jota asettelen erilaisiin asentoihin. Näin syntyvä muoto välittää jonkin tunteen.

Kuva 1. Ulriikka Hahti 2015. Henkarit. Muunneltava ja kokoontaitettava matkataideteos.

Ajatukseni on, että henkariteoksen voi saranoistaan väännellä asentoon, joka kulloisellakin hetkellä miellyttää. Sillä voi kertoa omasta sen hetkisestä tunteestaan.

Onko puhuttelevuuteen osaltaan syynä vaateripustimesta käytetty nimi?

henkari

hengare

henkilö

henkilöllisyystodistus

henki

henkevä

hen

Löydän henkareista kirjaimia. Henkarin omistaja on kirjoittanut nimensä tai nimikirjaimensa henkarin kaaren keskelle. Suoma Wikström. Tyyli on 1900-luvun maatais-copperplate, kauno.

On kömpelöhkösti käsin veistetty henkari, johon koukku on väännetty rautalangasta. Koukku on pujotettu reiästä, reiän alapuolella rautalanka on taitettu silmukaksi, joka pitää koukun paikallaan. Reikä on alaosasta levennetty siten, ettei koukku pääse tarttumaan vaatteeseen. Henkarissa lukee lyijyllä kirjoitettuna S A U N A.

Henkari kuuluu omistajalleen, omistaja merkitsee sen, jotta se mahdolliselta eksymiseltään palautuu ripustamaan juuri hänelle kuuluvia vaatteita. Mutta henkari voi olla myös yhteistä omaisuutta, yksi monista yleisessä naulakossa, garderoobissa.

Miksi irralliseen henkariin kiinnittyy olemisen, olemassaolon tunteita? Se on vain esine. Joka ei nyt saa suorittaa sille määrättyä tehtävää. Se muistuttaa siitä, mitä ei ole, mikä ei ole läsnä, siis vaatteesta henkarin hartioilla. Ihmisestä, joka asettaa

vaatteensa henkarin hartioille ja ripustaa sen roikkumaan tangosta, joka on kaapissa, jossa henkari suorittaa tehtävänsä toisten henkarien kanssa, henkarien jotka voivat olla erilaisia mutta kuitenkin kuuluvat henkarien sukuun.

Kun olen irrotanut henkareista koukut, olen tehnyt niistä vain osasia kokonaisuudesta, joka muodostaa vaateripustimen. Irroitettuna kokonaisuudestaan ja viitekehystänsäkin voin kuitenkin tunnistaa niiden alkuperän. Ne ovat muisto alkuperästään ja historiastaan. Symboli funktiolleen. Sellaiselle, joka osaa lukea. Jonkin toisen kulttuurin edustajalle tai koiralle ne ovat puukeppejä.

Voin lukea niitä.

Yhdistän niitä sekä kuperiksi että koveriksi kaariksi, niiden ilmaisuvoima siirtyy uudelle tasolle. Yhteensä voin luoda muodon, ääriiviivan, joka piilottaa taakseen jotakin tunnistettavaa.

Voin viestiä jostakin, joka ei ole sanallista, sanoitettua.

2.2 Tuhkaa

Takassa on liikaa tuhkaa. Haen ämpäriin, etsin rikkalapion. Alan lapioida. Tuhka on vielä lämmintä. Umpimähkä. Yritän puhaltaa umpimähkään. Umpimähkästä etsitään, sattumanvaraisesti, ja kun osutaan oikeaan, saadaan liekki taas syttymään.

Iltapäivällä tapaan ystäväni, taiteilija ja kirjailija Mari Räsäsen. Mari on koko elämänsä liikkunut surutta kuvantekemisen ja kirjoittamisen välillä. Muistan jo ensimmäisenä opiskeluvuotena silloisessa Ateneumissa, Taideteollisen korkeakoulun kuvaamataidon opetuksen ensimmäisellä vuosikurssilla, kun katselin luokan kaari-ikkunasta Rautatientorin diagonaalisti ylittävää ihmishahmoa ja kuuntelin

Maria joka piti luokan edessä esitelmää. Mikä oli esitelmän aihe? En enää muista, mutta muistan hienot, odottamattomat ja estottomat ajatushypyt yleisen ja henkilökohtaisen välillä.

Tapaamme Vuosaassa, Marin ateljeessa. En ole aiemmin käynyt täällä. Syksyn ensimmäisen lumisen päivän valo tekee ateljeesta tutun tuntuisen. Tunnistan Marin olemuksen esineissä ja tässä tilassa.

Mari kuljettaa omaa tilaa mukanaan.

Keitetään teetä, syödään voileipää, vuohenjustoa ja hunajameloonia. Kerätään asioita, tekijöitä, henkilöitä, yksityiskohtia, tapahtumia, meitä yhdistäviä ja sovitellaan niitä vierekkäin. Marilla on työn alla runokirja.

Minä etsin ajatusteni ja tekemisteni punaisen langan päätä. Hiiltä johon voisi puhalttaa.

Kun kirjoitan tätä olen jo päässyt määränpäähäni, mutta nyt pitäisi osata kulkea punaista lankaa takaisinpäin ajatuksen sokkeloita pitkin. Olen edennyt keräämällä aineksia ja ajatuksia, jotka ovat sattumanvaraisesti johtaneet eteenpäin.

Mari kertoo: Mari ja pieni Carlo ovat menossa bussilla Minnan luokse. Jäävät pois bussista. Ollaankohan eksyksissä, Mari kysyy Carlolta. Carlo katselee ylös koivun lehdettömään oksistoon. Äiti onko niitä kiinalaisia kirjainmerkkejä lukematon määrä?

Babelin torni.

Raamatun mukaan ihmiskunta tunsivat olevansa yksikielinen ja yksimielinen, ja he halusivat rakentaa tornin maamerkiksi ja tavoittaakseen taivaan. Siksi Jumala sekoitti ihmisten kielet ja ihmiset hajaantuivat ympäri maailmaa.

Onko ihmisen alkukodissa ollut olemassa mytopoeettisen ajan alkukieli, jolloin sana ja ilmiö ovat olleet yhtä?

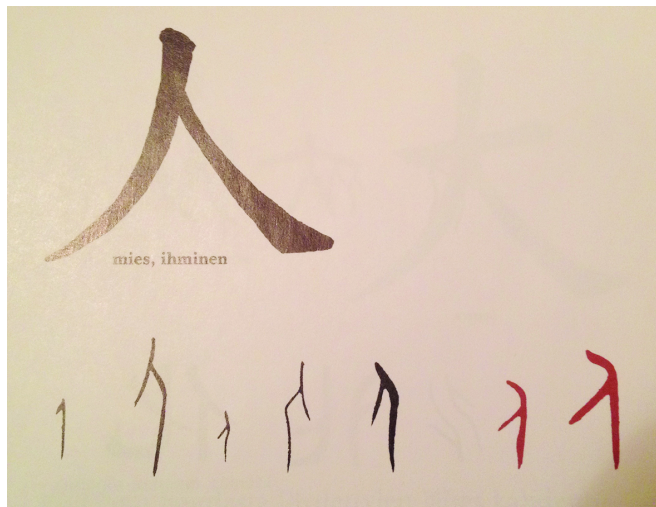
Siitä lähtien kun Rooman imperiumi alkaa hajoata 400-luvun lopulla, kirjoituksen kehitys pirstoutuu ja ympäri Eurooppaa alkaa kehittyä kansallisia kirjoitustyyliä.

Mari kertoo: Kirjoitin runon. Mitä nyt tällaisen yhdenkertaisen intiimin runon kanssa kamppailen. Sitten hän tajuaa, että tämän runon takana luuraa toinen, kertomaton runo, tarina. Se oli lukittuna muiston sisään. Mari muistaa kirjoittaja-isänsä antaman neuvon: joskus jo olemassa olevat tekstit pitää vielä avata.

Lukko.

Portti.

Kirjoittamista voi myös helpottaa pukeutumalla mustiin vaatteisiin. Siten voi tuntea enemmän sukulaisuutta kirjainten kanssa. Voi eläytyä kirjaimiin.

Kuva 2. Kiinalainen kirjoitusmerkki "ihminen". (Lindqvist 1989, 25)

2.3 Isä

Tänään on pyhäinpäivä. Illemmalla olisi aikomus käydä isän haudalla. Alkaa olla vuosi isäni kuolemasta.

Isälläni oli luonnontieteilijän maailmankatsomus. Tapaninpäivänä 2015, isän siunaustilaisuudessa pappi Sakari Ormio kertoi keskustelustaan isän kanssa. Jumalasta tai siitä voimasta, joka ylittää ihmisen käsityskyvyn. Isä oli kuvannut omaa uskoaan metaforan avulla. Hän oli rypistänyt paperin palloksi, asettanut sen kynttilän ja valkoisen paperin väliin. Paperimyytty heitti paperin pinnalle varjon. Kuvan alkuperäisestä esineestä, mutta kaksiulotteisen. Eräs mahdollinen projektio, näkemys alkuperäisestä. Ihmisen käsityskyky on rajallinen.

Ikävöin keskusteluja isäni kanssa. Pyörittelimme jotakin ajatusta, pallottelimme, muokkasimme. Isä osasi leikkiä sanoilla.

Jotain on ja sitten ei enää ole.

2.4 Keskustelua

Levitimme Marin ateljeessa pöydälle eteemme kaikenlaiset palaset, mielenliikkeet ja juolahdukset, muistot, sitaatit, jotka tuntuvat liittyvän siihen minkä perässä nyt ollaan.

Koska jotakin olen tavoittelemassa.

Alunperinhan ajatus oli että kaiken sen osiin pilkkomisen, hajoittamisen, analysoimisen, toistamisen jälkeen tässä vaiheessa haluaisin saada näistä aineksista jotakin uudelleen ehjää, kokonaista, omanlaista, itse tehtyä.

Eikö ollut tarkoitus pilkkoa osiin kirjaimet, jotta ymmärrämme mistä ne on koostuneet, mitkä oli niiden edeltäjät, mitkä niiden geenit ja kromosomit? Mikä suku, perhe, identiteetti.

Minun henkilöni haluaa tuoda itsensä esiin kokoamalla näistä kaikille tutuista osasista omannäköisensä luomuksen.

Mistä henkilö tunnistaa omannäköisensä?

Sen pää on iso ja jalka pieni, se on sivuttain minuun, sen selkä on suora. Se katsoo eteenpäin, se on utelias ja sillä on paljon aikomusta, askel eteen, olen menossa. Se on punainen. Se on R. Riikka, joka ei osaa vielä lukea.

K on vakavampi, aikuisempi, asiallisempi, sininen. Kahvikuppi, sinisiä kuvioita valkoisessa kupissa, kahvin tuoksua.

Ä on äiti. Äiti, pöydän alla ompelukoneen poljin, jota äidin jalka painaa, kesällä, kuistilla, aurinko paistaa ulkona ja odottaa että tulen leikkimään. Kallionkielekkkeelle.

P on pikkuveli, isopäinen pieni poika kylpee pesuvadissa lippalakki päässä.

Jos minun henkilölläni on keskus, minä lähenen ja loittonen sitä. Kun olen etäämmällä, voin tuntea ikävää, eksynyttä tunnetta, ahdistusta, alakuloa. Jokin asia palauttaa minut lähemmäs sitä, joka on olemukseni ydin ja silloin koen olevani kotona. Ulkomaailma muuttuu tutummaksi ja oleminen siinä helpommaksi. Kuinka kauaksi voin ajautua itsestäni?

Takassa palaa taas tuli. Siellä oli vain yksi iso klapi, joka ei jaksanut palaa. Heitin sille kaveriksi toisen. Nyt ovat iloisessa liekissä.

Miksi en jaksa pitää yllä mielenkiintoani, merkityksellisyyden tunnetta?

2.5 Bambusälettä

Otan esille työkalut ja alan muokata ainetta. Otan bambuverhon, joka jo on purkaantunut hiukan. Puran ompeleet ja vapautan bambusäleet irrallisiksi. Verho lakkaa olemasta verho. Otan yhden säleen. Puuvillalankaa.

On olemassa sanoista erillään oleva ajattelemisen tapa, joka sisältyy työn tekemiseen, käsillä tekemiseen.

Kierrän säleen lenkille, jossa se kaartuu ympäri ja sitten itsensä yli, lenkki vastakkaiseen suuntaan, peilikuva, mutta myös negatiivi. Sidon kaarrokset yhteen keskipisteestään langalla ja jätän langan pitkäksi, jotta saan roikkumaan katosta.

Säleestä muodostuu kahdeksikko, joka taipuu päistään vastakkaisiin suuntiin (suhteessa tasoon ja keskipisteeseen). Huoneessani se liikkuu hyvin hitaasti keskipisteensä ympäri vaakatasossa. Pisteeseen josta katson sitä, se luo loputtoman määrän erilaisia viivan muotoja. Samalla se on äärettömän merkki ja kuva.

Kuva 3. Ääretön. Ulriikka Hahti 2016. Bambu.

Bambusäleestä saan ilmaisuvoimaisia kaaria. Kolmiulotteisia. Ne muistuttavat tasaterällä piirrettyä viivaa. Värjään niitä valkoisiksi ja mustiksi. Valkoinen korostaa valöörieroja. Musta hävittää syvyysvaikutelmaa entisestään ja esine näyttää vielä enemmän kaksiulotteiselta. Tunnistan niissä tuttuja muotoja.

Mutta mitä tämä henkilö oikein haluaa, mitä ajaa takaa? Miksi jokin muoto miellyttää ja toinen ei? Luuraako muodon takana toinen, toistaiseksi muodostumaton muoto, jonka mieli jo aavistaa mutta ei vielä tunnista.

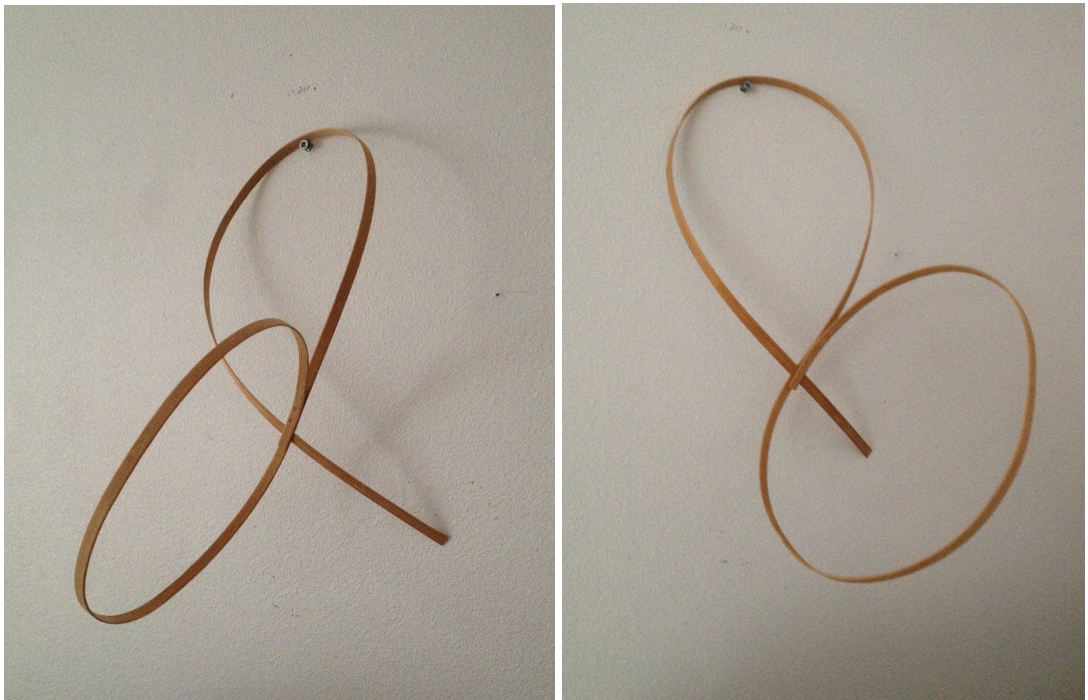
Katson muotoa eri suunnista, sovitan niitä seisomaan, roikkumaan. Pyöritän niitä valossa samoin kuin etsitään ennustusta uuden vuoden tinasta.

Syntyy varjo, kaksiulotteinen kuva seinälle. Kuva muistuttaa jostakin aiemmin nähdystä. Kuva hakee toisen kuvan muististani. Varjosta muodostuu kirjain.

Voin nähdä sen, voin lukea sen ja voin sanoa sen nimen.

Esineellä on ääriiviivansa, muotonsa ja sisätilansa. Voin tuntea sen painon (keveyden). Voin tuntea kaareen sisältyvän jännitteen, kun käteni pingottavat sälettä. Jos väännän kaaren liian tiukalle, säle murtuu. Silloin voin kuulla sen äänen.

Esine liikkuu, varjon muoto muuttuu.

Kuva 4. Ulriikka Haahti 2016. Luonnoksia. Bambu.

Ollaksemme tietoisia ulkoisesta todellisuudesta meidän on kyettävä tuntemaan oma kehomme. Vain oman kehollisuutemme kautta tapahtuu kommunikointi ulkoisen ja sisäisen maailmamme välillä. Muodot syntyvät tämän jatkuvan vuoropuhelun seurauksena. (Mediavilla 1996, 280)

Havainnoidessamme ryhmittelemme ja järjestämme samankaltaiset elementit jotta saamme luotua synteesin. Tasapainon aistiminen taideteoksessa liittyy jollakin tavalla kehomme kykyyn aistia painovoimaa. Silmä tuntuu siirtävän aistimuksen katsottavalle pinnalle.

Jotta muoto voi olla olemassa, sen täytyy erottaa itsensä ajatuksesta ja saada aineen olomuoto. Taideteosta ei voi olla olemassa ilman muotoa. (Mediavilla 1996, 283)

Muodon identiteetti perustuu ensisijaisesti sen ääriviivaan.

Muodon tunnistamisessa olennaista on

suunta

liike

kontrasti

piste

raja

strukuuri

Vuonna 1908 Kandinsky ihastui erääseen näkemäänsä maalaukseen, värityksen raikkauteen, suhteiden harmoniaan, siitä huokuvaan ”sisäiseen säteilyyn”. Taulu osoittautui sitten Kandinskyn omaksi maalaukseksi, joka oli ripustettu ylösalaisin. Kun taulu käännettiin oikeaan asentoonsa, se menetti taikansa heti, eikä saavuttanut sitä enää, vaikka sitä olisi uudelleen katsonut ylösalaisin.

(Tournier 1990, 51)

Muutamaa vuotta myöhemmin Kandinsky kirjoitti näyttelyluettelon esipuheessa kuvatessaan abstraktien maalausten olemusta: ”Our purpose is to show, in the variety of forms here represented, how the inner wish of the artist takes shape in manifold forms” .

Tuntuu siltä että figuratiivinen taide on estänyt ihmissilmää tajuamasta numeeneja. Kandinsky poisti kuvaverhon ja maalasi olioita sinänsä (Tournier 1990, 52). Numeenit – oliot sinänsä – ovat piilossa ilmiöiden – ulkoisten muotojen – takana. Jos mitään ei nouse esittävän teoksen figuratiivisen naamion takaa esiin, maalaus ei ole minkään arvoinen.

Pitää varoa tekemästä liian nopeasti sellaista johtopäätöstä, että abstrakti maalaus olisi figuratiivista myöhäisempää. (...) Ihmiskunnan varhaishistoria ja kansantaide vahvistavat, että figuratiivisen aikaisemmuus on usein hyvinkin kiistanalaista ja että

monissa tapauksissa on abstrakti ollut ensimmäinen. Ensimmäinen, sitten korvattu kertovalla kuvalla. (Tournier 1990, 52)

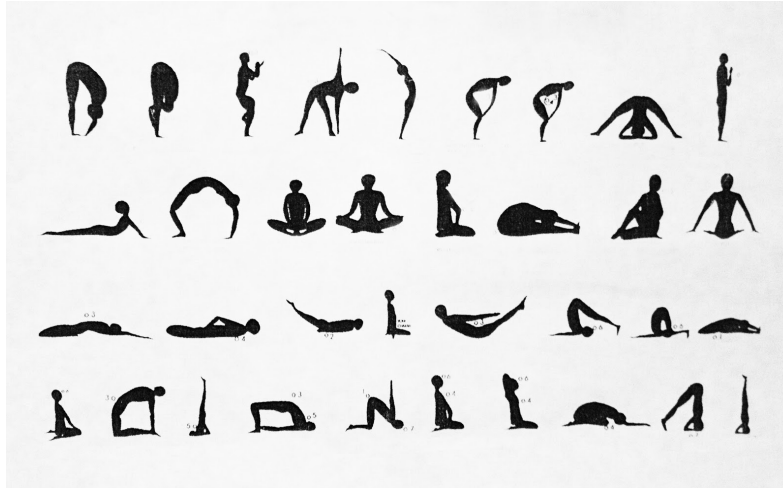
Kandinsky halusi kuvata mystisiä kokemuksia, hienovaraisia aistimuksia ja henkistä tietoisuutta. (Düchting 2000, 38)

Mitään ei voi kuvata ilman muotoa, siis jonkinlainen muoto oli Kandinskykin annettava olioilleen.

Kandinskyn maalausta katsoessa voi ajautua kauas egostaan, toiseen tilaan ja aikaan. Sellaiseen jossa pätevät aivan toisenlaiset luonnonlait. Näitä kokemuksia on mahdotonta kuvailla sanoilla, jos ne pitäisi muuttaa kuultavaan muotoon, olisivat äänet, äänenvoimakkuudet, äänensävyt, sävelkorkeudet ehkä sanoja parempi keino.

Mieleeni tulee myös se intensiivisyys ja merkityksellisyys, minkä pieni lapsi voi antaa piirtämälleen viivalle tai muodolle. Olioiden olemus. Viivan merkityksellisyys ja ilmaisuvoima välittyvät vahvana ainakin sitä katsovalle äidille ja isälle. Ne tekevät mahdolliseksi kurkistaa lapsen mielen maailmaan silloin kun sanojen reittiä ei vielä ole.

2.6 Rytmi

Kuva 5. Asanoiden suoritusjärjestys. Natha-joogakoulun moniste.

Rytmin aistimus on alunperin kehollinen, kehon kautta syntynyt. Voimme tuntea ja tunnistaa rytmin. Rytmi saattaa meidät kosketukseen ulkoisen maailman kanssa.

Rytmi on alkuaan jalkojen rytmiä. Runo on käveltävä! (Aronpuro 2015)

Rytmi voi olla sisäisten energioiden liikettä. Elämän syke, elämän pulssi.

Onko ihmisen halu kommunikoida syntynyt halusta kertoa tästä sykkeestä. (Clayton 2011)

Haluan ilmaista jotakin abstraktia kalligrafian keinoin, siten että kalligraafisilla muodoilla on pelkästään kuvallinen tehtävä. Silloin rytmillä tuntuisi olevan tärkeä merkitys.

Kalligrafia on abstraktille taiteelle sama kuin piirtäminen on esittäville taiteelle. (Clayton 2011)

Siis runko, lähtökohta, juuri, perusta. Kalligrafia on muotoa rytmissä.

Coreography of sounds. (Ingmire 2011)

3 MYTHOS

3.1 Metafysiikkaa

Joudun pitkälle kierrokselle koettaessani hahmottaa ajatustani esineestä, joka ei kuvaa mitään ja sen varjosta, joka on luettava sana. Voisiko esine olla tuon käsitteen alkumuoto, sitä yhteistä kieltä joka oli ennen kielten erkanemista toisistaan? Kun sammutan kohdevalon, varjo katoaa, eikä enää ole.

Sana *idea* tarkoittaa sitä, mikä näkyvässä saadaan näkyviin, jonkin asian tarjoamaa näkymää. Nähtäväksi tarjoutuu kohdatun olevan kulloinenkin ulkonäkö. Sanomme, että olio esittäytyy ulkonäössään, asettuu eteemme ja pysyy sellaisenaan edessämme; se on läsnä, siis kreikkalaisessa mielessä *on*, ulkonäössään ja ulkonäkönään. (Heidegger 1935, 171)

Tässä ulkonäössään läsnäoleva, oleva, pysyy läsnä sinä, mitä ja miten se on. Se tajutaan ja otetaan vastaan, se omitaan hyväksyen. (Heidegger 1935, 171)

Se, *mitä* jokin oleva on, sisältyy sen ulkonäköön, joka puolestaan esittelee sen mikyuden (antaa sen *olla läsnä*). (Heidegger 1935, 172)

Alkemistit halusivat ymmärtää paremmin itseään ja maailmaa, sisäistä ja ulkoista. Alkukemia, ennen kemiaa. Materian ja ei-materian yhdistäminen. Nykytietämyksen mukaan valo on paitsi aaltoja myös hiukkasia. Ihmiskehon resonanssien tuntemisen kautta on mahdollisuus ymmärtää maailmankaikkeuden lainalaisuuksia.

Tantra-filosofiassa vastaavuuden periaatteen mukaisesti kaikki mitä koemme fyysisessä maailmassa on heijastumaa korkeammasta aspektista, universaalista todellisuudesta. Vastaavuuden laki. Niin alhaalla kuin ylhäällä. Oman kehollisen harjoituksen kautta voi ymmärtää kosmisia lakeja. Täten ihmisessä on olemassa kaikki tasot ja henkisyden kehittyminen on mahdollista.

Come down love.

Michel Tournierin filosofia taiteesta: taide liitetään henkilökohtaisiin kokemuksiin, jotka heijastuvat vaikutuksen tehneistä taideteoksista. Katseen kohteena olevan esineen ulkoiset piirteet nähdään, mutta samalla se tuo tajuttavaksi myös ulottuvuudet, jotka eivät ole aistein havaittavissa: esineen salaiset henkiset voimat. Tournierin visualisointikyky sallii sitten kokemuksen palauttamisen mieleen ja kuvan muuttamisen merkeiksi: kirjaimiksi, sanoiksi, teksteiksi. (Tournier 1990, 7)

Agnes Martinin maalauksissa voi havaita klassisen taiteen halua luoda mittakaava ja muoto, jonka kautta taiteilija tulkitsee maailmaa. Toisaalta niissä voi nähdä ylimaallista valoa ja sen kautta luonnon kokemista. (Martin 1994)

3.2 Miksi

Miksi ylipäättään on olevaa eikä pikemminkin ei mitään? (Heidegger 1935, 11)

Miksi kysyä miksi? Tahdommeko pitää tätä kysymystä vain pelleilynä vai kykenemmekö tässä miksi-kysymyksen itseensä asettamassa sysäyksessä kokemaan havahduttavan tapahtuman. Kysymyksen asettaminen tai asettamatta jättäminen ei mitenkään kosketa olevaa itseään. Planeetat kiertävät rajojaan siitä riippumatta. (Heidegger 1935, 15)

Kun en edes tiedä haluanko sanoa mitään. Pelkään sanoja, ainakin omia sanojani. Ajattelen lapsen puhetta, avointa yritystä tavoittaa se miltä kuulostaa ihmisen puhe, kieli, oleminen. Matkia vaikutelmaa.

Pidän kyllä kirjaimista mutta en sanoista. Maailmassa on niin paljon asiaa ja mielipiteitä.

On ehkä parempi odottaa hetkeä, jolloin työ etenee helpommin.

Miksi tänään, miksi ei huomenna?

3.3 Pakoileminen

Koetan innostaa itseäni lukemalla lisää. Poimin tiedonjyväsia ja ajaudun niiden perässä kauas, joudun eksyksiin. On palattava alkuperäiseen suunnitelmaan, haettava vauhtia alun energiasta.

Mutta ensin on parempi imuroida huusholli. Vessanpöntön pitää myös olla puhdas, jotta pystyn jatkamaan työtäni. Ekologisesti hajoavaa pesuainetta ei ikävä kyllä saa lähikaupasta, on lähdettävä kauemmas.

Aloittaminen on vaikeaa. Suunnitelman tekeminen on vaikeaa. Ei kysymys ole laiskuudesta. Askeleen ottaminen on menemistä tiettyyn suuntaan. Valintaa. Valinta kertoo persoonallisuudestani ja arvoistani. Olenko tosiaankin tätä mieltä? Odotanko jotain parempaa ilmenevän, mustaa valkoiselle ilmestyvän?

Rather than changing something you don't like change yourself. (Ingmire 2010)

Toisaalta kirjoituksen sisällöllä ei ole mitään merkitystä kalligrafian harjoittelussa. Kauneimmalta näyttää ehkä juuri sellainen kirjoitus, jota ei ymmärrä. Roomalainen kursiivi. Riimukirjoitus. Nuolenpää.

Voisiko kalligrafia tarkoittaa sitä kirjoitusta, jota katsoja ei pysty lukemaan? Jos sana on otettu käyttöön silloin kun kirjoittamisen taito oli vain joillakin harvoilla?

Inventing and arranging shapes. (Ingmire 2011)

Ota irti mitä saat. Yksi sana voi merkitä paljon. Älä etsi yhtä oikeaa ratkaisua. (Ingmire 2011)

Kreikan kielen sanalla *mythos* on alunperin monia merkityksiä: puhe, sana, ajatus, kertomus, hiljainen puhe. Esimerkiksi Homeros käyttää sanaa konkreettisesti merkityksessä. Varhaiset kreikkalaiset historioitsijat ja myöhemmin uusplatonikot käyttävät sanaa abstraktimmin, *logos*-sanan kaltaisesti. *Mythos* alkaa sittemmin merkitä yhä useammin valhetta. (Simonsuuri 1994)

Tämä sana herättää kiinnostukseni. Simonsuuri on paitsi tutkija myös kirjailija ja runoilija. Hän kirjoittaa länsimaisen ihmisen katkenneesta suhteesta myytteihin (Simonsuuri 1994, 19–25): Jopa niin että myyttiä sanana käytetään merkityksessä valhe, epäluotettava tieto, epätosi. Asia voi olla ‘myyttinen’ kun sillä on jokin salaisuus hallussaan, jokin viite, jota ei voida mitenkään todentaa tieteen käsittämässä mielessä. (...) Myyttien välittämä totuudellisuus on jollakin tavalla pyhää siinä mielessä, että se liittyy ihmisen käsitteellisen maailman johonkin, jota hän ei vielä voi ymmärtää. (...) Myytin perimmäinen tehtävä on toimia kulttuurin kehityksen luovana, siloittavana aineksena. Myytit toimivat kulttuureiden symbolisissa systeemeissä, kuten kieli, tiede, taide uskonto. Myytti liittyy tietyn kulttuurin ilmiöitä toisiinsa ja toimii itse ilmiönä, joka on välitilassa, siirtymävaiheessa, ‘kynnyksellä’. (...) Myyttien avulla kerrotaan miten jokin sai alkunsa; miten olemattomasta tuli olevaa, miten maailma syntyi, miten kaaoksesta tuli kosmos, jne. Näissä kertomuksissa on aivan erityinen voima koska ne tapahtuvat tilassa, jossa ihmisen tietoisuus siirtyy uuteen vaiheeseen. Tapahtuma, seikkailu, jonka jälkeen ihminen ei ole enää sama. Tästä tilasta käytetään nimitystä liminaalisuus (kynnyksellä oleminen).

Myytti voisi siis olla kertomus, joka antaa muodon yhteensopimattomille ja monimerkityksisille ideoille ja symboleille. Myyttinen prosessi on eräänlainen oppimismenetelmä, jossa käsittämättömät ja sattumanvaraiset elementit saatetaan käsitettävään malliin.

Meidän kirjaintemme taustalta löytyy tällaisia mytologisia merkkejä, esim egyptiläisen hieroglyfiset kirjoitusmerkit kultakuoriainen, haikara, mies, nainen. (Simonsuuri 1994, 56)

Merkkien funktio taiteissa, tieteissä uskonnoissa ja sosiaalisessa elämässä on keskeinen, koska niiden avulla pystytään ilmaisemaan jotakin muuta kuin mitä merkki itsessään on. Myyteissä merkit ovat osana kertomusta, ja samalla tärkeä avain myytin sisällön tulkitsemiselle. (Simonsuuri 1994)

Myytti käyttää kielen merkkiä pelkkänä ilmaisutasona ja hakee sille oman sisällön, jolloin muodostuu uusi, myyttinen merkki. Myytti on siis kaksinkertainen systeemi, jonka ilmaisun taso on sekä merkitystä että muotoa. (Louhivuori 1988, 36)

Ihminen, yhteisö tai yhteisöllinen ilmiö kulkee tällaisen prosessin läpi kohti toista olotilaa yhä uudelleen.

Lähtö, eroaminen, välitila, paluu.

3.4 Liminaalisuuden tila

Myytti tapahtuu välitilan, liminaalisuuden maailmassa. Sama liminaalisuuden tila on kiinnostava ei vain myyttien ymmärtämisen vaan myös kaiken taiteellisen luomisprosessin kannalta. Se on alue jossa tietoinen ja tiedostamaton maailma törmäävät ja tietoisuuden piiriin saadaan voimavaroja tiedostamattomasta. (Simonsuuri 1994, 26)

Liminaalisuuden tila merkitsee sekä paluuta alkuun että kurkottamista tulevaisuuteen. (...) Taiteilijalle tai kulttuurisesti luovalle henkilölle liminaalinen tila

antaa vapauden ja mahdollisuuden suunnata toimintansa uudelle taholle, nähdä näkyjä ja kokea intensiivisesti elämän todellisuus. Irtautuessaan ennalta asetetusta näkökulmasta on taiteilijan mahdollista tulla tietoiseksi kaikista näkökulmista ja tämä voi olla hänen työnsä perusta. (Simonsuuri 1994, 31)

Keskeneräisyyden kauneus. Voi olla että pakoilinkin valmiiksi saamista. Se on kuin todistusaineistoa jo tapahtuneesta. Niin kauan kuin pysyttelen aloittamisen ja lopettamisen välissä, voin seikkailla vapaasti. Kaikki tiet ovat vielä auki, mitään ei ole lyöty lukkoon. Valmis työ elää vielä ideoiden maailmassa.

Platon (427–347 eKr.) käyttää monissa dialogeissaan myyttejä filosofisena loppuhuipeuksena, näkyinä, jotka esittävät totuuden. Tunnetuin on ehkä Valtio-teoksen lopussa, jossa totuus nähdään luolan takaseinälle heijastuvien varjokuvien kautta, loistavana myyttisenä näkynä. Totuuden maailma, ideamaailma, voidaan Platonin mukaan nähdä vain välillisesti.

Myytit muistuttavat unia ja valveunia.

Onnistun meditaatioharjoituksessa palaamaan edellisenä yönä näkemääni uneen.

Symboleilla on pyrkimys liittyä johonkin joka on ihmistä lähellä, usein ihmiskehoon. Eroavaisuudet ja vastakohtaisuudet luovat symbolikielemme sisältöjä.

yö – päivä

oikea – vasen

elämä – kuolema

taivas – maa

3.5 Kalliomaalausten lukeminen

Kalliokuvat ovat saaneet alkunsa ja muotonsa ihmistä ympäröivästä luonnosta ja sen kokemusmaailmasta. Maalaukset elävät rinnan maisemassa tapahtuvien muutosten kanssa. Niiden lähes huomaamattomiksi muuttuneiden värijälkien kautta meitä koskettaa vuosituhansien takaa toinen, kerran täällä vaeltanut ihminen. Kallioihin tehdyt kuvat ovat hänen hiljaisia viestejään. (Kivekäs 2000, 7)

Voinko ymmärtää mitä kaukainen sukulaiseni haluaa sanoa? Kivekkään mukaan on mahdotonta tietää, mitä ihmiset ovat monia tuhansia vuosia sitten maalauksillaan tarkoittaneet. Heidän ajattelunsa, miellemaailma ja ilmaisunsa ovat olleet jotain muuta kuin meidän, jotka tukeudumme sanoihin. Se ei kuitenkaan vähennä niiden ilmaisuvoimaa. ”Kerran istuessani ja seinämää tarkkaillessani ymmärsin, etten tajunnut näkemästäni yhtään mitään, en edes erottanut kuvia. Tuona hetkenä aika pysähtyi. Vuosituhannet sulautuivat yhteen ja paikka kosketti ihoani.” (Kivekäs 2000, 7)

Kuva 6. Kämmenkuvat, Saraakallio. (Kivekäs 2000, 115)

Kämmenkuvia pidetään yhtenä ihmiskunnan ensimmäisistä maalausaiheista. Skandinaviassa niitä löytyy vain Suomesta. Onko kämmenen kuvan painamalla kallioon tallentaminen tietynä aikana käytössä ollut tapa, onko se itse keksitty, muilta opittu, esimerkiksi jonkin uuden ihmisryhmän mukanaan tuoma, opettama?

Olin täällä. (I was here).

Kuva 7. Ulriikka Haahti 2011. Viivi. Valokuva.

3.6 Rautalangan vääntelyä

Ajatus varjolla kirjoittamisesta syntyi näiden pohdintojen keskellä. Varjon hallitseminen bambusäleistä vääntämällä osoittautui kuitenkin mahdottomaksi. En myöskään ollut valmis siihen, että minun pitäisi ruveta laskemaan projektiota geometrisen kaavan avulla.

Tein kokeiluja pimeässä kellarissa, kynttilä valonlähteenä.

Liottamalla bambusäleistä sai joustavampia. Säleen muodostama varjo on kaunis ja kalligraafinen. Varjon muoto muistuttaa tasaterän kirjoitusjälkeä, koska bambusäle on litteä, noin 8 mm leveä, 1 mm paksu. Materiaalina bambu sopii tarkoituksiini, se liittyy sopivasti kirjoittamisen historiaan (ruokokynä, bambukäärö). Säleistä ei kuitenkaan saa tarpeeksi tiukkoja kaaria ilman että bambu murtuu.

Kokeilen rautalankaa. Sen vääntäminen onnistuu, mutta materiaalista puuttuu runollisuus. Varjosta tulee tasapaksu.

Sattumalta, viedessäni autoa korjaamoon, tielleni osuu peltisepän pois heittämiä pellistä leikattuja jäännöspaloja. Pellinpalat ovat noin 1 mm paksua alumiinia, erilevyisiä, pitkiäkin soiroja.

Päädyn leikkauttamaan peltisepällä 10 mm levyistä peltiluiskaa. Hion pellin särmät hiekkapaperilla ja taivutan pellistä spiraalia. Muotoilen varjoa kokeilemalla, kirjain kerrallaan.

Kuva 8. Ulriikka Haahti 2016. Luonnos. Alumiini.

Ensimmäinen kirjoittamani sana on *myytti*. Teksti näyttää pimeässä kellarissa mystiseltä. Olen nyt löytänyt haluamani.

3.7 Konkreettista

Kirjainmuotojen toteutusta varten käyn läpi tekniikkaan soveltuvia kirjoitustyyliä. Päädyn humanistiseen tyyliin. Haluan tuoda varjolla kirjoitettuna esiin sen hienot ohuen ja paksun viivan kontrastit.

Työvälineinä käytän peltisaksia, kärkipihtejä ja hohtimia.

Viivaa ei ole helppo hallita. Varjoviivassa terän leveyttä vastaa alumiiniluiskan leveys, kirjaimen kaltevuus syntyy kohdevalon suunnasta. Varjoviivan paksuutta saan muokattua kääntämällä luiskaa oman akselinsa suhteen 0–90 asteen kulmaan kohti valon tulokulmaa. Kontrastia tulee myös varjon terävyyden vaihtelusta. Mitä lähempänä pintaa materiaali on sitä terävämpi on varjo, kauempana varjo pehmenee, melkein katkeaa.

Kirjaimen perustaksi löytyy alumiiniluiskan spiraalimuoto, jonka heittovarjo muodostaa pinnalle hienon antiikvaminuskelin n- m- ja u-kirjaimen.

Muodostan näin pienaakkoset kirjain kirjaimelta. Kaaret ovat erillisiä metallisia kiharoita, joista jokainen on erikseen kiinnitettävä seinään.

Kuva 9. Ulriikka Haahti 2016. Luonnos. Alumiini.

Jotta saan kirjoitukseen rytmiä sidon kirjaimet toisiinsa. Metallikaari on kuin kädenliike kirjoittaessa, liikkeen pitää saada jatkua. Luontevampi tyyli tälle on humanistikursiivi, jossa kirjainten välistys on pieni ja kirjaimet voi sitoa toisiinsa

ohuella päätteellä. Varjoon tuntuu myös sopivan kallistus jota voi vielä säätää valon sijaintia muuttamalla.

Kuva 10. Ulriikka Haahti 2016. What you see is what you get (yksityiskohta).

Alumiini.

Saan nyt luotua tekstiä pidemmällä metallikaarilla. Kohtaan, josta kaari kiinnitetään seinään, poraan pienen reiän. Kiinnittämiseen sopii pieni, huomaamaton naula tai ruuvi.

Lopullinen työ saa materiaalikseen kuparin. Kupari tekee kaaresta itsenäisen esineen, kaaret ilman heittovarjoa ovat sellaisenaan kauniit. Värillinen esine ja sen väritön varjo loittonevat toisistaan ja ne on helpompi nähdä erillisinä. Abstraktin muodon ja kirjainmuotojen suhteeseen kätkeytyy pieni ihme.

Kuva 11. Ulriikka Haahti 2016. Mythos. Kupari. (Ilman kohdevaloa)

Kuva 12. Ulriikka Haahti 2016. Mythos. Kupari.

LÄHTEET

Kirjalliset

Aronpuro, K. 2015. Kääntäjän floppi. Romaani. Helsinki: Ntamo.

Clayton, E. 2011. Calligraphy of the Heart. Erba, Italy: E. Clayton

Düchting, H. 2000. Wassily Kandinsky 1866–1944. A Revolution in Painting. Köln: Taschen.

Heidegger, M. 1935. Johdatus metafysiikkaan. Helsinki: Tutkijaliitto 2010.

Kivekäs, P. 2000. Kalliokuvat kertovat. Jyväskylä: Atena Kustannus.

Lindqvist, C. 1989. Merkkien valtakunta. Kertomus kiinalaisista ja heidän kirjainmerkeistään. Porvoo: WSOY 1997.

Louhivuori, A 1988. Myytit kuvina. Licensiaatintyö, Jyväskylän yliopisto.

Martin, A. 1990. Hiljaisuus taloni lattialla. Helsinki: Vapaa Taidekoulu

Mediavilla, C. 1996. Calligraphy. From calligraphy to abstract painting. Wommelgem, Belgium: Scirpus Publications.

Simonsuuri, K. 1994. Ihmiset ja Jumalat. Myytit ja mytologiat. Hämeenlinna: Kirjayhtymä Oy.

Tournier, M. 1990. Taaborinvuori ja Siinainvuori. Hanko: Kustannusosakeyhtiö Taide.

Suulliset

Ingmire T. 2010. Työpaja Kalligrafia-symposiumissa Kankaanpäässä. Omat muistiinpanot.

Ingmire T. & Annw, D. 2011. Workshop in Sunderland, England. Omat muistiinpanot.

Räsänen, M. 2016. Keskustelut. Mari käytti vuoteen 2011 nimeä Mari Rogers.